

**การพัฒนาทักษะการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ 2 มิติ
สำหรับครูศิลปะระดับประถมศึกษา ผ่านการเรียนรู้แบบเชิงรุก***
**THE DEVELOPMENT OF 2 DIMENSION VISUAL ART
CREATIVE SKILL FOR PRIMARY SCHOOL ART TEACHER
BY ACTIVE LEARNING**

**อธิพัชร์ วิจิตสถิตรัตน์
Atipat Vijitsatirat**

อาจารย์ประจำสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

e-Mail: sselyanp@gmail.com (Corresponding Author)

Lecturer, Art Education Department, Faculty of Fine Arts, Srinakharinwirot University,

e-Mail: sselyanp@gmail.com (Corresponding Author)

(Received: 2021, September 17; Revised: 2021, November 18; Accepted: 2021, December 17)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมาย 1) เพื่อพัฒนาทักษะการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ 2 มิติ สำหรับครูศิลปะระดับประถมศึกษาผ่านการเรียนรู้แบบเชิงรุก และ 2) เพื่อสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ 2 มิติ ผ่านการเรียนรู้แบบเชิงรุก กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนทัศนศิลป์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 20 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ วิธีการเรียนรู้การพัฒนาทักษะการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ 2 มิติ สำหรับครูศิลปะระดับประถมศึกษา ผ่านการเรียนรู้แบบเชิงรุก ผลการวิจัยพบว่า ผลการประเมินตนเองทักษะการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ 2 มิติ ของผู้เรียน ก่อนและหลังการทดลอง พบว่าหลังการทดลองคะแนนสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลการประเมินทักษะการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ 2 มิติ สำหรับครูศิลปะระดับประถมศึกษา ผ่านการเรียนรู้แบบเชิงรุก พบว่ามีทักษะ สามารถสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ 2 มิติ มีค่าเฉลี่ยที่ 3.23 ซึ่งอยู่ในระดับดี เป็นไปตามสมมติฐาน และผู้เรียนมีการสร้างสรรค์ผลงานจากการนำแรงบันดาลใจจากธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ความเชื่อ/ศรัทธา รูปแบบที่ใช้ในการสร้างสรรค์เป็นแบบรูปธรรม นามธรรม และกึ่งนามธรรม เทคนิคที่ผู้เรียนใช้สร้างสรรค์ผลงานคือ ใช้สีโปสเตอร์ สีชอล์คน้ำมัน สีน้ำ และ

* การวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย ประจำปี 2562 จากคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การผสม เนื้อหาสาระที่ใช้สร้างสรรค์จะเกี่ยวกับความสุข ความงาม ความสงบ ความศรัทธา และความคิด

คำสำคัญ: ทักษะศิลป์ 2 มิติ, ครูประถมศึกษา, การเรียนรู้เชิงรุก

ABSTRACT

This research aimed: 1) to develop the 2-dimension visual art work creative skill for primary school art teachers by active learning, and 2) to create 2-dimension visual art work by active learning. The samples of this research, obtained by a purposive sampling, were 20 visual arts teachers under the Office of the Basic Education Commission. The tool used in the research was the 2-dimension visual art work creative skill for primary school art teachers by active learning teaching method. It was found that the learners' skills development got higher in all aspects. The score was .05 significantly higher than before the experiment according to the hypothesis. The results of the 2-dimension visual art work creative skill in all aspects had an average of 3.23 points which was in a good level according to the hypothesis. And the learners had creative art works by getting inspiration from nature, environment, beliefs or faith. The patterns were used to create concrete, abstract and semi-abstract patterns. Techniques used by students to create works included using gouache colors, oil pastel colors, and watercolors. Mixed colors were used to create ideas about happiness, beauty, peace, faith and mind.

Keywords: 2 dimension visual art, primary school teacher, active learning.

บทนำ

การเรียนการสอนศิลปะในทุกระดับชั้นนั้น ครูผู้สอนนอกจากจะต้องมีความรู้ในหลักการ และทฤษฎีศิลปะ อาทิ หลักการองค์ประกอบศิลป์ ประวัติศาสตร์ศิลป์ สุนทรียศาสตร์ แล้ว ยังต้องมีทักษะการสอนในวิชาศิลปะปฏิบัติด้วย เช่น วาดเส้น จิตรกรรมสีน้ำ ประติมากรรม การที่ครูผู้สอนจะสามารถสอนวิชาศิลปะปฏิบัติได้ ครูต้องทราบถึงกระบวนการสร้างสรรค์ ผลงาน และสิ่งสำคัญที่สุดคือทักษะปฏิบัติเพื่อสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ ดังที่ Kowalchuk &

Stone (Online, 2003) กล่าวว่า ครูระดับประถมศึกษาจะมีประสิทธิภาพและมีความมุ่งมั่น ในฐานะผู้สอนศิลปะ ก็ต่อเมื่อพวกเขามีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับวิธีการ วัสดุ และแนวคิดทางศิลปะที่ได้รับการอบรมมาอย่างลึกซึ้ง ผ่านการฝึกอบรมในการให้บริการอย่างต่อเนื่อง การได้รับการเสริมสร้างความเข้มแข็ง วิธีการสอนศิลปะ การชื่นชมศิลปะ ประวัติศาสตร์ศิลปะ และทักษะ มีความสำคัญมาก

การเรียนการสอนศิลปะนั้นครูผู้สอนต้องมีความรู้และทักษะเกี่ยวกับทัศนศิลป์ เพื่อสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ตามกระบวนการสร้างสรรค์ อันจะนำไปสู่การใช้ประสบการณ์ สร้างสรรค์ผลงานศิลปะมาถ่ายทอดให้นักเรียนได้มีความรู้และทักษะในการเรียนรู้ทัศนศิลป์ และสร้างสรรค์ผลงานได้ สุทธิชัย ไบยา (ออนไลน์, 2557) กล่าวว่า การสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ให้เกิดคุณค่าทางศิลปะได้นั้น ขึ้นอยู่กับความสามารถ ทักษะและความคิดของศิลปินแต่ละคน งานทัศนศิลป์ที่ปรากฏให้เห็นแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ ทัศนศิลป์ 2 มิติ ได้แก่ การเขียนภาพระบายสี และทัศนศิลป์ 3 มิติ

ในการจัดการเรียนรู้นั้นมีวิธีการที่หลากหลาย การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกเป็นกระบวนการที่ให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เรียนรู้โดยใช้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ดังที่ สถาพร พงศพิศกุล (ออนไลน์, 2558) กล่าวไว้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสร้างสรรคทางปัญญา (constructivism) ที่เน้นกระบวนการเรียนรู้มากกว่าเนื้อหาวิชา เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ หรือสร้างความรู้ให้เกิดขึ้นในตนเอง ด้วยการลงมือปฏิบัติจริงผ่านสื่อหรือกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีครูผู้สอนเป็นผู้แนะนำ กระตุ้น หรืออำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ขึ้นโดยกระบวนการคิดขั้นสูง กล่าวคือ ผู้เรียนมีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประเมินค่าจากสิ่งที่ได้รับจากกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีความหมายและนำไปใช้ในสถานการณ์อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบกับ อติยศ สรรคบุรานุรักษ์ (2559) ได้นำเสนอรูปแบบการสอนโดยใช้ศิลปะเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมงานสร้างสรรค์สำหรับนักศึกษา ระดับปริญญาตรี มีชื่อว่า “SILPA Model” ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ (stimulate creative thinking: S) ขั้นที่ 2 ขั้นนำเข้าสู่แนวคิดการสร้างสรรคงาน (introducing creative work concept: I) ขั้นที่ 3 ขั้นเรียนรู้โดยการปฏิบัติ (learning by doing: L) ขั้นที่ 4 ขั้นนำเสนองานสร้างสรรค์ (presenting creative work: P) และขั้นที่ 5 ขั้นประเมินและสะท้อนผล (assessing and reflecting: A) ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาทักษะการสร้างสรรคผลงานทัศนศิลป์ 2 มิติ สำหรับครูศิลปะ ระดับประถมศึกษา ผ่านการเรียนรู้แบบเชิงรุก ร่วมกับ SILPA Model เพื่อให้ครูฝึกฝนทักษะ

การสร้างสรรคผลงานทัศนศิลป์ 2 มิติ สามารถสร้างสรรคผลงานทัศนศิลป์ 2 มิติได้ และสามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

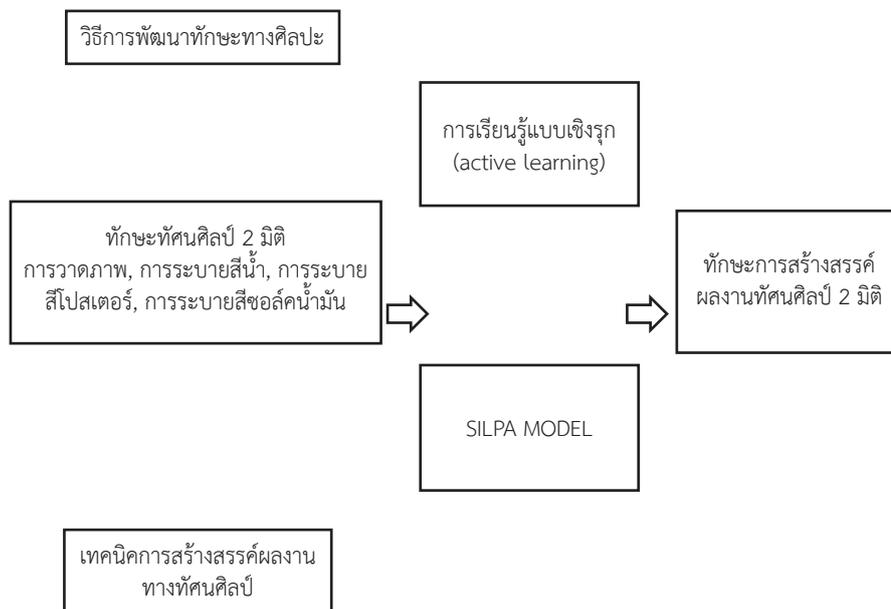
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาทักษะการสร้างสรรคผลงานทัศนศิลป์ 2 มิติ สำหรับครูศิลปะระดับประถมศึกษา ผ่านการเรียนรู้แบบเชิงรุก
2. เพื่อสร้างสรรคผลงานทัศนศิลป์ 2 มิติ ผ่านการเรียนรู้แบบเชิงรุก

สมมติฐานของการวิจัย

ครูศิลปะระดับประถมศึกษาได้รับการพัฒนาทักษะการสร้างสรรคผลงานทัศนศิลป์ 2 มิติ ผ่านการเรียนรู้แบบเชิงรุก มีทักษะและสามารถสร้างสรรคผลงานอยู่ในระดับดี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรเป็นครูผู้สอนทัศนศิลป์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มตัวอย่างเป็นครูผู้สอนทัศนศิลป์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 20 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) แบ่งการทดลองเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 10 คน

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. สร้างวิธีการเรียนรู้โดยศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การวาดภาพ การระบายสีน้ำ การระบายสีโปสเตอร์ และการระบายสีชอล์คน้ำมัน และศึกษารูปแบบการเรียนการสอนศิลปะแบบ SILPA Model

2. นำวิธีการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนศิลปะ จำนวน 3 คน ประเมินค่าความสอดคล้องเชิงเนื้อหาเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ โดยใช้การหาค่าดัชนีความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ (index of item objective congruence: IOC) นำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งวิธีการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นมีค่าดัชนีความสอดคล้องของวัตถุประสงค์อยู่ที่ 0.86 อยู่ในระดับเหมาะสม

3. นำวิธีการเรียนรู้ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนศิลปะและการเรียนการสอนเชิงรุก จำนวน 3 คน ประเมินคุณภาพของแผน โดยใช้การประเมินแบบ Rating Scale 5 ระดับ นำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งวิธีการเรียนรู้มีผลประเมินคุณภาพอยู่ที่ 4.60 อยู่ในระดับดีเยี่ยม ได้วิธีการเรียนรู้เรื่องการพัฒนาทักษะการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ 2 มิติ สำหรับครูศิลปะระดับประถมศึกษา ผ่านการเรียนรู้แบบเชิงรุก ดังนี้

ขั้นที่ 1 กระตุ้นความสนใจผู้เรียนโดยการวิเคราะห์วิดีโอ ผู้สอนให้ผู้เรียนดูคลิปวิดีโอเกี่ยวกับการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ 2 มิติ การวาดภาพ การระบายสี รวมถึงผลงานทัศนศิลป์ 2 มิติ ประเภทต่าง ๆ ประมาณ 20-30 นาที ผู้เรียนร่วมกันสะท้อนความคิดเกี่ยวกับการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ 2 มิติ แบบต่าง ๆ ตามความสนใจ (1 ชั่วโมง)

ขั้นที่ 2 แนะนำให้รู้จักแนวคิดสร้างสรรค์งาน โดยเทคนิคการสอนแบบการสาธิต แบ่งกลุ่มผู้เรียนตามความสนใจ ได้แก่ การวาดภาพระบายสี ผู้สอนสาธิตเทคนิคต่าง ๆ ในการสร้างสรรค์ผลงาน ร่วมพูดคุย วางแผนเกี่ยวกับแนวคิดและรูปแบบการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะแก่ผู้เรียน (5 ชั่วโมง)

ขั้นที่ 3 เรียนรู้การปฏิบัติ โดยการปฏิบัติจริง ผู้เรียนปฏิบัติการสร้างสรรคผลงานทัศนศิลป์ 2 มิติ ตามที่ได้เรียนมา โดยมีผู้สอนคอยให้คำแนะนำ (4 ชั่วโมง)

ขั้นที่ 4 นำเสนอผลงานโดยการสะท้อนความคิด ผู้เรียนนำเสนอผลงานโดยสรุปถึงแรงบันดาลใจ เทคนิคและกระบวนการในการสร้างสรรค์ผลงาน โดยผู้สอนกำหนดระยะเวลาในการนำเสนอเพื่อให้ผู้เรียนนำเสนอได้อย่างกระชับและตรงประเด็น (1 ชั่วโมง)

ขั้นที่ 5 ประเมินและสะท้อนผล โดยสะท้อนความคิด ให้ผู้เรียนประเมินตนเอง ผู้สอนประเมินทักษะและวิเคราะห์การสร้างสรรค์ผลงาน และเปิดโอกาสให้เพื่อนแสดงความคิดเห็นต่อผลงาน รวมถึงสอบถามข้อสงสัยต่าง ๆ (1 ชั่วโมง)

5. นำวิธีการเรียนรู้ไปทดลองใช้กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 3 คน นำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขเพื่อทดลองกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

6. นำวิธีการเรียนรู้ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 10 คน ใช้แบบแผนการทดลอง One Group Pre-Test Post-Test Design โดยใช้แบบประเมินตนเองทักษะการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ 2 มิติ (X1) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 รูปแบบการวิจัย

กลุ่ม	Pre-test	Treatment	Post-test
ทดลอง	X1	T	X2, X3

7. ประเมินทักษะและผลงานของผู้เข้าอบรมหลังการอบรมโดยใช้การประเมินทักษะแบบรูบริก (scoring rubric) 4 ระดับ เพื่อดูระดับทักษะการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ 2 มิติ โดยใช้ 1) แบบประเมินตนเองทักษะการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ 2 มิติ (X2) และ 2) แบบประเมินทักษะการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ 2 มิติ ที่ประเมินโดยผู้สอน (X3)

8. นำแบบประเมินผลงานสร้างสรรค์ไปประเมินผลงานสร้างสรรค์ โดยการใช้การวิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์ศิลปะที่ประยุกต์มาจากโครงสร้างที่มาของการสร้างสรรค์ศิลปะ วิชาการสร้างสรรค์ศิลปะ สร้างสรรค์ศิลปะ-วิจัย และการวิจัยศิลปะของ ปรีชา เกาทอง (ออนไลน์, 2563)

สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ และทดสอบสมมติฐานด้วย *t test for Dependent Sample*

ผลการวิจัย

1. การพัฒนาทักษะการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ 2 มิติ สำหรับครูศิลปะระดับประถมศึกษา ผ่านการเรียนรู้แบบเชิงรุก พบว่า

1.1 การประเมินตนเองของผู้เรียนก่อนและหลังการทดลอง พบว่าก่อนการทดลอง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 14.25 หลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 19.35 มีค่า t เท่ากับ 9.08 มากกว่าวิกฤตของค่า t แสดงว่าผู้เรียนมีผลการประเมินทักษะการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ 2 มิติ ของตนเองเพิ่มขึ้นมากกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยผลประเมินตนเองทักษะการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ 2 มิติ สำหรับครูศิลปะระดับประถมศึกษา ผ่านการเรียนรู้แบบเชิงรุก ก่อนและหลังการทดลอง

คะแนน	จำนวนผู้เรียน	\bar{X}	SD	t	p
คะแนนก่อนเรียน	20	14.25	10.30	9.08*	0.00
คะแนนหลังเรียน	20	19.35	4.97		

* $p < .05$

1.2 ทักษะการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ 2 มิติ อยู่ในเกณฑ์ดี โดยมีค่าเฉลี่ยรวมทั้ง 3.23 มีค่าเฉลี่ยการประเมินแต่ละด้าน ได้แก่ ด้านการสื่อความหมาย มีค่าเฉลี่ย 3.35 ด้านองค์ประกอบศิลปะ มีค่าเฉลี่ย 3.15 ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์จินตนาการ มีค่าเฉลี่ย 2.8 ด้านเทคนิคการสร้างสรรค์ผลงาน มีค่าเฉลี่ย 3.05 และด้านความเสร็จสิ้นสมบูรณ์ของผลงาน มีค่าเฉลี่ย 3.38 ซึ่งอยู่ในระดับดี เป็นไปตามสมมติฐาน

2. การสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ 2 มิติ ผ่านการเรียนรู้แบบเชิงรุก พบว่าผู้เรียนมีการนำแรงบันดาลใจมาสร้างสรรค์ผลงานจากธรรมชาติ มากที่สุด จำนวน 13 ชิ้น จากสิ่งแวดล้อม 4 ชิ้น และความเชื่อ/ศรัทธา 3 ชิ้น รูปแบบที่ใช้ในการสร้างสรรค์ พบว่าเป็นรูปธรรม จำนวน 11 ชิ้น นามธรรม 3 ชิ้น และกึ่งนามธรรม 6 ชิ้น เทคนิคที่ผู้เรียนใช้สร้างสรรค์ผลงาน พบว่าใช้สีโปสเตอร์ จำนวน 7 ชิ้น สีชอล์กน้ำมัน จำนวน 5 ชิ้น สีน้ำ 4 ชิ้น และผสม 4 ชิ้น เนื้อหาสาระที่ใช้สร้างสรรค์ พบว่าเกี่ยวกับความสุข 10 ชิ้น ความงาม 6 ชิ้น ความสงบ 2 ชิ้น ความศรัทธา 1 ชิ้น และความคิด 1 ชิ้น

อภิปรายผล

เพื่อพัฒนาทักษะการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ 2 มิติ สำหรับครูศิลปะระดับประถมศึกษา ผ่านการเรียนรู้แบบเชิงรุก ผู้วิจัยได้ค้นคว้าวิเคราะห์ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสร้างกิจกรรมฝึกอบรมที่ใช้หลักการเรียนการสอนแบบเชิงรุก ผสมกับทฤษฎีการเรียนการสอนแบบ SILPA Model แล้วนำมาประยุกต์ใช้กับเทคนิควิธีการสร้างสรรค์ทัศนศิลป์ 2 มิติ ให้สอดคล้องกับการเรียนการสอนทัศนศิลป์ในระดับประถมศึกษา ได้แก่ การวาดภาพ การระบายสีน้ำ การระบายสีโปสเตอร์ และการระบายสีชอล์คน้ำมัน ซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานที่ครูผู้สอนจำเป็นต้องมีเพื่อสามารถสอนทัศนศิลป์ให้กับนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาได้ เมื่อครูผู้สอนได้เรียนรู้ตามกระบวนการเพื่อพัฒนาทักษะการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ 2 มิติ สำหรับครูศิลปะระดับประถมศึกษา ผ่านการเรียนรู้แบบเชิงรุก จะมีทักษะและทราบถึงกระบวนการ วิธีการในการวาดภาพระบายสีดังกล่าว สามารถสร้างสรรค์ผลงานศิลปะตามที่ได้เรียนมา สามารถนำความรู้และทักษะนั้นไปสอนนักเรียนได้

กระบวนการพัฒนาทักษะการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ 2 มิติ ที่ใช้การสอนแบบเชิงรุกร่วมกับการเรียนการสอนแบบ SILPA Model ในขั้นกระตุ้นความสนใจผู้เรียนโดยการใช้วิดีโอวิเคราะห์ โดยการให้ผู้เรียนดูคลิปวิดีโอการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ 2 มิติ รูปแบบต่าง ๆ ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจทั้งในด้านรูปแบบการสร้างสรรค์ผลงาน การสื่อความหมาย แนวคิดที่ได้จากการดูวิดีโอ ผู้เรียนจะพูดคุยสะท้อนความคิดของผลงานต่าง ๆ ที่ได้ดูมาและที่ตนเองสนใจกับผู้อื่น ในการสะท้อนความคิดกับผู้อื่นนั้น ทำให้ผู้เรียนได้รับรู้ถึงความสนใจและแนวคิดของผู้เรียนคนอื่นที่มีความสนใจเหมือนกันหรือต่างกัน ซึ่งผู้เรียนจะนำมาประยุกต์ใช้กับการสร้างสรรค์ได้ สอดคล้องกับ McKay (Online, 2017) ที่ทำการเรียนการสอนแบบเชิงรุกศิลปะตะวันตก โดยให้นักเรียนดูวิดีโอเกี่ยวกับผลงานศิลปะที่เป็นมาตรฐานสำหรับหลักสูตรผ่านเว็บไซต์ Khan Academy/Smarthistory หลังจากดูแล้วนักเรียนตอบคำถามบนกระดานสนทนา และไตร่ตรองจากการเรียนรู้ ซึ่งทำให้สามารถจัดการเรียนรู้โดยใช้เวลาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดึงดูดนักเรียนให้เกิดความกระตือรือร้น

ในขั้นแนะนำให้รู้จักแนวคิดสร้างสรรค์หรือแรงบันดาลใจ ร่วมกับเทคนิคการสอนแบบการสาธิต ผู้เรียนจะถูกแบ่งเป็นกลุ่มตามความสนใจ ทั้งในด้านรูปแบบที่แบ่งออกเป็นศิลปะแบบรูปธรรม นามธรรม และกึ่งนามธรรม เพื่อเรียนรู้แนวคิดการสร้างสรรค์ศิลปะในรูปแบบนั้น ๆ โดยมีผู้สอนให้คำชี้แนะในกระบวนการสร้างแนวคิด แรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ตามโครงสร้างที่มาของการสร้างสรรค์ศิลปะ วิชาการสร้างสรรค์ศิลปะ สร้างสรรค์ศิลปะ-วิจัย และการวิจัยศิลปะของ ปรีชา เกาทอง (ออนไลน์, 2563) ได้แก่ แนวคิด

แรงบันดาลใจจากธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ความเชื่อ/ศรัทธา ศาสนา ความงาม และวิถีชีวิต จากนั้นผู้เรียนจะไปเรียนรู้เทคนิคในการสร้างสรรค์ ได้แก่ การวาดภาพ การระบายสีน้ำ การระบายสีโปสเตอร์ และการระบายสีชอล์คน้ำมัน ตามที่ตนเองมีความสนใจ เพื่อฝึกฝนกระบวนการระบายสีสร้างสรรค์ตามเทคนิคต่าง ๆ และมีความพร้อมในการนำแนวคิดแรงบันดาลใจของศิลปะรูปแบบต่าง ๆ มาสร้างสรรค์ตามเทคนิคและวิธีการที่ตนเองได้รับการเรียนรู้มา นำไปใช้ในชั้นเรียนรู้การปฏิบัติโดยการเรียนและการปฏิบัติจริง ดังที่ รสรินทร์ ชุนแก้ว (2555) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการเรียนรูปแบบสาธิตเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาศิลปะสำหรับครูปฐมวัย พบว่าคะแนนหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสาธิต สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรม แสดงว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาศิลปะสำหรับครูปฐมวัย หลังการทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ความเข้าใจในเนื้อหา การส่งเสริม และการกระตุ้นให้มีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติกิจกรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ การสาธิตขั้นตอนครอบคลุมและเข้าใจง่าย

ผู้เรียนจะลงมือสร้างสรรค์ผลงานตามที่ได้วางแผนไว้ ในขั้นตอนนี้ผู้เรียนบางส่วนอาจจะไม่สามารถสร้างสรรค์ผลงานได้อย่างที่ต้องการ โดยเฉพาะผู้เรียนที่เลือกการสร้างสรรค์ผลงานโดยใช้รูปแบบรูปธรรมเหมือนจริง เช่น การเขียนภาพดอกไม้ ซึ่งไม่สามารถวาดภาพออกมาให้เหมือนจริงได้ หรือการผสมสีเพื่อให้ได้สีที่ถูกต้องเหมือนจริง อาจเนื่องด้วยการเขียนภาพแบบรูปธรรมในภาพที่ต้องการความเหมือนจริงนั้น ต้องใช้ทักษะความชำนาญสูงในการเขียนภาพระบายสี ซึ่งผู้เรียนยังไม่ได้รับการพัฒนาทักษะดังกล่าวได้แก่การวาดภาพเหมือนอย่างเพียงพอ เพราะทักษะดังกล่าวต้องใช้เวลาในการฝึกฝนมากกว่าเวลาการจัดกิจกรรมในครั้งนี้ที่มีเวลาเพียง 12 ชั่วโมง ผู้เรียนต้องกลับไปฝึกฝนทักษะและหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับเทคนิคการวาดภาพระบายสีตามกระบวนการสร้างสรรค์ที่ได้เรียนไป และฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอด้วยตนเองจนสามารถวาดภาพเหมือนจนเป็นที่พอใจได้ ดังที่ Pitcher (Online, 2020) กล่าวไว้ว่า หากต้องการพัฒนาทักษะการวาดรูป จะต้องวาดทุกวัน ระบายสีทุกวันให้เป็นส่วนหนึ่งของชีวิต เข้าร่วม Workshop ดูวิดีโอแนะนำวิธีการ อ่านหนังสือศิลปะ เยี่ยมชมหอศิลป์ เข้าร่วมชมรมศิลปะ คัดลอกงานตามต้นแบบเพื่อการศึกษา และสอดคล้องกับ ชลูด นิมเสมอ (2553, หน้า 8) ที่กล่าวว่า การถ่ายทอดจินตนาการภายในให้ปรากฏเป็นจินตภาพภายนอก เป็นรูปทรงที่สัมผัสได้นั้น จะต้องอาศัยทักษะหรือความสามารถในการสร้างรูปทรงและการแสดงออกของศิลปิน การใช้ฝีมือในการสร้างรูป ซึ่งถือว่าเป็นส่วนประกอบอย่างหนึ่งของทักษะ สิ่งที่พบอีกประการหนึ่งคือ ผู้เรียนที่เลือกการสร้างสรรค์ผลงานโดยใช้รูปแบบรูปธรรมเหมือนจริง จะใช้เวลาในการสร้างสรรค์ผลงาน

มากกว่าแบบอื่น ทำให้ผลงานบางชิ้นไม่เสร็จสมบูรณ์ตามเป้าหมาย สำหรับผู้เรียนที่สร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบกึ่งนามธรรมและนามธรรมนั้น ดูจะผ่อนคลาย ทำงานสร้างสรรค์ได้อิสระและเสร็จสิ้นเร็วกว่า

ในขั้นนำเสนอผลงานแบบสะท้อนความคิด ผู้วิจัยกำหนดหัวข้อที่ผู้เรียนต้องสะท้อนความคิดในการสร้างสรรค์งานออกมาคือ แรงบันดาลใจ รูปแบบการสร้างสรรค์ เทคนิค และเนื้อหาสาระ ซึ่งเป็นเรื่อง que ผู้เรียนได้วางแผนเตรียมพร้อมก่อนสร้างสรรค์ผลงานอยู่แล้ว ในขั้นแนะนำให้ผู้รู้จักแนวคิดสร้างสรรค์หรือแรงบันดาลใจร่วมกับเทคนิคการสอนแบบการสาธิต และนำมานำเสนอ สะท้อนความคิดให้กับผู้เรียนคนอื่นได้รับทราบ และสอบถามข้อสงสัยต่าง ๆ จึงทำให้ผู้เรียนสามารถสร้างสรรค์ผลงานและสื่อสารออกมาได้ตรงประเด็น ส่วนขั้นประเมินและสะท้อนผล ผู้สอนได้ประเมินทักษะการสร้างสรรค์ผลงานของผู้เรียน โดยใช้แบบประเมินแบบรูบริก (scoring rubric) 4 ระดับ ที่มีความครอบคลุมและสะท้อนความคิดไปยังผู้เรียนเกี่ยวกับผลงาน และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสอบถามในข้อสงสัยต่าง ๆ

จะเห็นได้ว่าในทุกขั้นตอนของการพัฒนาทักษะการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ 2 มิติ สำหรับครูศิลปะระดับประถมศึกษา ผ่านการเรียนรู้แบบเชิงรุก ผู้วิจัยได้นำทฤษฎีและหลักการต่าง ๆ เกี่ยวกับการเรียนการสอนเชิงรุกมาวิเคราะห์และประยุกต์ใช้เข้าด้วยกันกับการเรียนศิลปะ SIILPA Model ของ อติยศ สรรคบุรานุรักษ์ และมาเรียม นิลพันธุ์ (2560, หน้า 34) โดยการพัฒนาทักษะการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ 2 มิติ สำหรับครูศิลปะระดับประถมศึกษาผ่านการเรียนรู้แบบเชิงรุกนี้ มีการกำหนดหัวข้อการเรียนรู้ การสร้างสรรค์ผลงานที่ผู้เรียนต้องปฏิบัติตามอย่างเป็นระบบ จึงทำให้การพัฒนาทักษะการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ 2 มิติ สำหรับครูศิลปะระดับประถมศึกษา ผ่านการเรียนรู้แบบเชิงรุก มีผลออกมาอยู่ในระดับดี

ผู้เรียนมีการนำแรงบันดาลใจมาสร้างสรรค์ผลงานจากธรรมชาติมากที่สุด จำนวน 13 ชิ้น สิ่งแวดล้อม 4 ชิ้น แรงบันดาลใจ 2 เรื่องนี้เป็นสิ่งที่ผู้เรียนสัมผัสในชีวิตประจำวันมากที่สุดจนเกิดความคุ้นเคย สร้างให้เกิดแรงบันดาลใจสู่การปฏิบัติการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะได้ง่ายขึ้น ส่วนเรื่องความเชื่อ/ศรัทธานั้น เป็นเรื่องที่ยากเป็นนามธรรม ผู้เรียนที่สร้างสรรค์ผลงานโดยใช้แรงบันดาลใจในเรื่องนี้ได้แสดงผ่านการวาดภาพสิ่งที่เป็นตัวแทน ได้แก่ พระสงฆ์ พระพุทธรูป ประเพณี และวัฒนธรรมที่อยู่ในชีวิตประจำวันเช่นการตักบาตร ดังที่ Atipat Vijitsatitrat (2020, หน้า 11) กล่าวไว้ว่า การจัดการอบรมศิลปะเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ได้โดยเร็วในระยะเวลาอันสั้นนั้น ควรจัดแบบเน้นประสบการณ์เพื่อรวมกลุ่มและประสบการณ์จากการฝึกปฏิบัติเชื่อมโยงกับเนื้อหาการอบรม จะกระตุ้น

ให้ผู้เข้าอบรมเรียนรู้ได้เร็ว มีแรงขับเคลื่อนในการปฏิบัติงาน และมีความสุข สอดคล้องกับ Carpenter (Online, 2021) ที่กล่าวว่า การสอนศิลปะสำหรับผู้ใหญ่นั้น ต้องเริ่มจากเทคนิคง่าย ๆ และสิ่งที่เขาคุ้นเคยก่อน เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้เรียน

รูปแบบของการสร้างสรรค์นั้น มีผู้เรียนเลือกการสร้างสรรค์รูปแบบรูปธรรมเหมือนจริงถึง 11 ชิ้น ซึ่งมากกว่ารูปแบบอื่น อาจเนื่องจากผู้เรียนนั้นยังขาดประสบการณ์ในการทำงานสร้างสรรค์ศิลปะและขาดทักษะทางศิลปะ รวมถึงประสบการณ์ในการศึกษาผลงานหรือสัมผัสเรียนรู้กับศิลปะมากพอ จึงทำให้ผู้เรียนส่วนมากเลือกที่จะสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบรูปธรรมที่เหมือนจริงที่ผู้เรียนคุ้นเคยจากสิ่งที่พบในชีวิตประจำวัน และแสดงออกมาทางความคิดได้ง่ายกว่าแบบกึ่งนามธรรมหรือนามธรรม

ผู้วิจัยสังเกตว่าผู้เรียนที่สร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบกึ่งนามธรรมและรูปแบบนามธรรมนั้น ในขั้นตอนแนะนำให้ผู้รู้จักแนวคิดสร้างสรรค์หรือแรงบันดาลใจร่วมกับเทคนิคการสอนแบบการสาธิต จะมีการขอคำแนะนำจากผู้สอนเกี่ยวกับการสร้างรูปทรงที่ต้องการแสดงออกว่ารูปทรงที่ผู้เรียนคิดจะสามารถแสดงออกในรูปแบบใดได้บ้างจึงดูน่าสนใจ ผู้เรียนบางคนจะนำตัวอย่างผลงานจากที่ได้ดูวิดีโอหรือผลงานที่สืบค้นจากอินเทอร์เน็ตมาปรึกษาผู้สอนและวางแผนการสร้างสรรค์ร่วมกัน โดยยึดโยงจากแรงบันดาลใจ รูปแบบ และเทคนิคการสร้างสรรค์เข้าด้วยกัน โดยเฉพาะรูปแบบนามธรรมนั้นเป็นรูปแบบที่สื่อให้เห็นถึงความรู้สึกของมนุษย์ที่มีต่อธรรมชาติแวดล้อมรอบตัวโดยไม่มี การแสดง หรือสื่อให้เห็นถึงความสมจริงหรือสีสันทของรูปภาพ ต้องใช้การสร้างสรรค์และจินตนาการมาก ผู้เรียนที่จะสร้างสรรค์รูปแบบนี้ อาจต้องทำความเข้าใจและปรึกษากับผู้สอนให้เกิดความมั่นใจ ดังที่ ศูนย์สนับสนุนและพัฒนาการเรียนการสอน (ออนไลน์, 2563) กล่าวว่า เทคนิคการสอนแบบการสาธิต ผู้สอนควรวางแผนการสอนและออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยแบ่งสัดส่วนเวลาสำหรับการบรรยาย เนื้อหาและการสาธิต ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยการแสดงหรือทำสิ่งที่ต้องการให้เรียนรู้ โดยให้ผู้เรียนสังเกตดูแล้วทำตาม ชักถาม อภิปราย และสรุปการเรียนรู้ที่ได้จากการสังเกตการสาธิต โดยขณะสาธิตจะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนซักถาม ผู้สอนแนะนำเทคนิคปลีกย่อย จากนั้นให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ และผู้สอนประเมินผู้เรียนโดยการสังเกตพร้อมทั้งให้คำแนะนำ

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้เรียนได้ใช้การสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ 2 มิติ ผ่านการเรียนรู้แบบเชิงรุก มีผลสรุปและเป้าหมายเนื้อหาสาระในการสร้างสรรค์เกี่ยวกับความสุข ความงาม ความสงบ ความศรัทธา และความคิด อันเป็นเป้าหมายหรือผลสรุปที่ผู้เรียนได้นำกระบวนการเรียนรู้ตั้งแต่ขั้นกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนโดยการใช้วิดีโอวิเคราะห์ ชั้นแนะนำ

ให้รู้จักแนวคิดสร้างสรรค์หรือแรงบันดาลใจร่วมกับเทคนิคการสอนแบบการสาธิต ชั้นเรียนรู้ การปฏิบัติโดยใช้การเรียนรู้โดยการปฏิบัติจริงในขั้นนำเสนอผลงานแบบสะท้อนความคิด และขั้นประเมินและสะท้อนผล มาสร้างสรรค์ให้เป็นผลงานทัศนศิลป์ 2 มิติ ซึ่งเนื้อหา สาระนั้นเป็นสิ่งที่ผู้เรียนได้สื่อถึงบทสรุปของผลงานชิ้นที่สร้างสรรค์ขึ้นมา และทำให้ผู้เรียน รู้สึกจากภายในจิตใจ อารมณ์ตนเอง และถ่ายทอดออกมาเป็นผลงานศิลปะ อาทิ ผู้เรียน สร้างสรรค์ผลงานโดยได้รับแรงบันดาลใจจากธรรมชาติที่ได้เคยไปเที่ยวมา แล้วรู้สึกถึงความงามจนนำมาสร้างสรรค์ผลงานออกมา รู้ถึงความงามของธรรมชาติที่เคยได้ไปเที่ยว ที่ออกมาจากภายในจิตใจ และสามารถส่งต่อถึงผู้อื่นได้โดยผ่านทางผลงานสร้างสรรค์อัน เป็นบทสรุปเนื้อหาที่เกิดขึ้น

ภาพที่ 2 ตัวอย่างผลงานสร้างสรรค์ทัศนศิลป์ 2 มิติ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ควรจัดการเรียนรู้เป็นกลุ่มเล็ก ๆ ไม่เกิน 10 คน หรือน้อยกว่านั้น เพื่อให้เกิด การเรียนรู้อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ
2. ควรให้ผู้เรียนได้ทดลองฝึกฝนการสร้างสรรค์ผลงานด้วยเทคนิคทั้งหมดคือ การระบายสีน้ำ การระบายสีชอล์คสีน้ำมัน และการระบายสีโปสเตอร์ เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะ การสร้างสรรค์เพิ่มมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรพัฒนาทักษะการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ 3 มิติ สำหรับครูศิลปะระดับ ประถมศึกษา ผ่านการเรียนรู้แบบเชิงรุก

บรรณานุกรม

ชลูด นิยมเสมอ. (2553). *วาดเส้นสร้างสรรค์ Creative drawing*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์.

- ปรีชา เกาทอง. (2563). *การเขียนเนื้อหาสาระทางวิชาการจากการสร้างสรรค์ศิลปะ วิชาการ สร้างสรรค์ศิลปะ-วิจัย การวิจัยศิลปะ* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://fineart.msu.ac.th/e-documents/myfile/วิจัยสร้างสรรค์.pdf> [2563, 6 กรกฎาคม].
- รสรินทร์ ชุนแก้ว. (2555). *ผลของการจัดการเรียนรู้แบบสาธิตเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาศิลปะสำหรับครูปฐมวัย* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://research.pcru.ac.th/rdb/project/datafilescreate/684_684.html [2564, 8 มีนาคม].
- ศูนย์สนับสนุนและพัฒนาการเรียนการสอน. (2563). *Active learning road show* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.spu.ac.th/tlc/files/2012/09/ebook-activelearning.pdf> [2564, 10 มีนาคม].
- สถาพร พฤษภูมิกุล. (2558). *เอกสารประกอบการฝึกอบรม คุณภาพผู้เรียนเกิดจากกระบวนการเรียนรู้* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.nitednayok.com/data/Active%20learning.pdf> [2563, 5 มีนาคม].
- สุทธิชัย ไบยา. (2557). *ความงามของทัศนศิลป์* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: https://prezi.com/ocoz6g4l6d_e/presentation/ [2562, 12 มกราคม].
- อติยศ สรรคบุรณารักษ์. (2559). *การพัฒนารูปแบบการสอนโดยใช้ศิลปะเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมงานสร้างสรรค์สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี*. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อติยศ สรรคบุรณารักษ์ และมาเรียม นิลพันธุ์. (2560). การพัฒนาแบบการสอนโดยใช้ศิลปะเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมงานสร้างสรรค์สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี. *วารสารสุทธิปริทัศน์*, 31(98), หน้า 33-45.
- Atipat Vijitsatitrat. (2020). Development of watercolour painting training model for high school visual art teacher. *Sripatum Chonburi Journal*, 16(3), pp. 1-12.
- Carpenter, Kate. (2021). *How to teach art to adults* (Online). Available: <https://classroom.synonym.com/teach-art-adults-5072818.html> [2021, March 9].

Kowalchuk, E., & Stone, D. (2003). *Art education courses for elementary teachers: What really happens?* (Online). Available: <https://www.artsedsearch.org/study/art-education-courses-for-elementary-teachers-what-really-happens/> [2021, January 12].

McKay, Gretchen Kreaahling. (2017). *Hybrid survey, active learning, and digital exhibitions* (Online). Available: <http://arthistoryteachingresources.org/2017/10/hybrid-survey-active-learning-and-digital-exhibitions/> [2021, March 8].

Pitcher, Colette . (2020). *Ten ways to improve your painting skills* (Online). Available: <https://www.dummies.com/art-center/performing-arts/art-painting/ten-ways-to-improve-your-painting-skills/> [2021, March 8].